

Zrádza Belehrad záujmy kosovských Srbov? Interview so štátnym tajomníkom Oliverom Ivanovičom a s lídrom kosovských Srbov Markom Jakšičom.

Martin Braxatoris | 10.09.2009

Oliver Ivanović (OI) je štátnym tajomníkom srbského ministerstva pre Kosovo a Metohiju. Je členom Sociálno-demokratickej strany, bývalým predsedom Srbskej národnej rady Kosovskej Mitrovice a bývalým lídrom kosovských Srbov. Je veľmajstrom karate a počas vojny bol aktívnym vodcom srbskej domobrany severe Kosova. Bol členom vyjednávacieho tímu v medzinárodných rokovaníach o statusе Kosova.

Marko Jakšić (MJ) je podpredsedom Združenia srbských obcí severného Kosova a Metohije a faktickým lídrom kosovských Srbov. Je členom Demokratickej strany Srbska Vojislava Koštunicu a lekárom na ortopedickej klinike nemocnice v Kosovskej Mitrovici, v ktorej donedávna pôsobil ako riaditeľ. Bol členom vyjednávacieho tímu v medzinárodných rokovaníach o statusе Kosova.

Koncom augusta v čase pravoslávneho sviatku bránilo Srbom opustiť kresťanský cintorín v Đakovici niekoľko sto osôb albánskej národnosti. Ako tento incident vnímate a ako ste naň reagovali?

OI: Bol to síce veľmi nepríjemný, ale aj očakávaný incident. Vedeli sme, aké sú medzi Albáncami nálady, vedeli sme, že nie sú za návrat Srbov, aj keď ich lídri a politickí predstavitelia často a veľmi afirmatívne hovoria o ich návrate. Pozývajú Srbov, aby sa vrátili, verbálne garantujú ich bezpečnosť, slobodu pohybu a všetko, čo vytvára istý politický balík garancií. Keď Srbi došli len navštíviť chrám počas sviatku na začiatok renovácie chrámu, čakala ich veľmi negatívna, nami očakávaná reakcia, ktorá predstavovala signál pre Srbov, že

v Đakovici nie sú vítaní. Nebol som vtedy v Đakovici, ale bol som v Dečane, kde som sa s týmito ľuďmi rozprával, videl som tých, ktorí boli bezprostredne v chráme, a rozprával som sa s organizátormi tejto púte. Usúdili sme, že postačuje, ak ministerstvo vyjadrí svoj nesúhlas a ľútosť nad touto reakciou, a poukáže na rozdiely medzi formálnymi pozíciami kosovsko-albánskych politikov a reálnou situáciou v teréne. Nechceli sme tento incident politicky využiť: táto situácia nie je vhodná na vytĺkanie politického kapitálu. A to najmenej z dvoch dôvodov: nie sú to maniere tohto vedenia ministerstva a medializácia by vytvárala ešte menej priestoru pre návrat Srbov, pričom títo ľudia sú rozhodnutí vrátiť sa a vrátia sa bez ohľadu na to, že budú mať istí jednotlivci niečo proti tomu.

MJ: Renovácia zničeného chrámu v Đakovici sa začala preto, že časť medzinárodného spoločenstva chcela ukázať svetu, že je v Kosove a Metohiji normálny život. Žiaľ Bohu, v tomto meste žijú už len štyri Srbkyne, a to izolovanej časti mesta. Časť západných štátov chce demonštrovať, že situácia v Kosove a Metohiji je v poriadku, a preto sa začala výstavba srbského pravoslávneho chrámu, pričom na začiatok prác došli počas sviatku Srbi z celého Srbska. Čo je zvláštne, tento chrám by mal byť ozdobou vývoja v Kosove a Metohiji, pričom všade na svete sa najprv vracia vyhnané obyvateľstvo, a až potom sa obnovujú chrámy. Srbi z Đakovice však dnes žijú predovšetkým v takzvanom Centrálnom Srbsku a v Đakovici ostali len štyri stareny. Je úplne nerozumné, ak sa najprv stavajú chrámy, a až potom sa vracia obyvateľstvo. Časť západných štátov však chce demonštrovať, že je všetko tak, ako má byť, a preto sa stavajú chrámy tam, kde žijú len štyri stareny. Albánci sa v dôsledku tejto jednej bohoslužby vyľakali, že sa vrátia Srbi a cítili potrebu ukázať Srbom, že v Đakovici nemajú čo hľadať. Preto ich zastrášovali a zabraňovali im vyjsť z autobusu, čím im chceli poslať správu, že pre nich v Đakovici nie je miesto.

Čo robí ministerstvo pre Kosovo a Metohiju, aby zastavilo odchod Srbov a umožnilo ich návrat?

OI: Je to určitý komplex prijímaných opatrení, ale otázky bezpečnosti a slobody pohybu sú neustále riešené témy na rozličných fórach a úrovniach. Otázku bezpečnosti považujeme za kľúčovú. Po desiatich rokoch sa stáva aktuálnou aj otázka ekonomického prežitia Srbov v Kosove, a to kvôli veľmi zlej hospodárskej situácii. Z toho dôvodu sa politika nášho ministerstva sústreďuje na vytváranie hospodárskych podmienok potrebných na to, aby tam títo ľudia ostali. To sa realizuje prostredníctvom komplexu motivačných prostriedkov pre vytváranie malých rodinných podnikov, keďže si myslíme, že je to jediný skutočný prostriedok podpory zamestnanosti ľudí.

Naše ministerstvo spolu s ostatnými ministerstvami srbskej vlády už veľmi skoro vytvorilo veľmi tolerantné podmienky zamestnávania v rozpočtových organizáciách. Posledný rok alebo dva je však zrejmé, že sa naplnia očakávania v tom zmysle, že zamestnanie nie je reálne: ľuďom sa umožní prijímanie mzdy z rozpočtu, nemôžu však efektívne pracovať. Ďalej sme poskytovali ohromné sociálne dávky. Na základe dočasnej nezamestnanosti či na základe návratu ľudia dostávali sociálnu pomoc: pomáhali sme im na základe skutočnosti, že sa vrátili, ekonomicky prežiť čas nasledujúci po návrate. Pomoc má teda formu rozpočtových príjmov organizácií a formu sociálnych dávok.

Ani jedna spomínaná forma však u ľudí nevytvára potrebu produkcie či kreatívnej práce: preto sme sa rozhodli pre inú koncepciu práce, ktorej realizácia musí byť postupná a nemôže byť spojená s náhlymi zmenami. Rozhodli sme sa v nasledujúcom období dvoch, troch či piatich rokov postupne presmerovať prostriedky zo sociálnej pomoci či mzdových výdavkov v rozpočtových organizáciách tak, aby sme do piatich rokov drasticky znížili počet

poberateľov rozpočtových prostriedkov a rapidne zvýšili objem motivačných prostriedkov na vytváranie malých rodinných prostriedkov. To je na realizáciu veľmi ťažká koncepcia, ktorá je však nevyhnutná na vytvorenie udržateľnej ekonomickej situácie Srbov a politickú stabilizáciu tak, aby mali dôvod ostať v Kosove a Metohiji.

MJ: Žiaľ Bohu, už vyše roka pozorujeme veľmi zvláštny vzťah srbskej vlády k existencii Kosova a Metohije v rámci Srbska. Mali by sme hovoriť otvorene a čestne o tom, že srbská vláda klame srbskú verejnosť. Vyslala jej a svetu signály, že sa bráni uznaniu nezávislého Kosova, a z druhej strany v praxi spolupracuje s Eulexom a s inými inštitúciami Európskej únie na vytváraní druhého albánskeho štátu v priestore Kosova a Metohije. Bez pomoci Belehradu by tu albánsky štát nevydržal. Belehrad je v situácii, že si medzi Európskou úniou a Kosovom a Metohiou vybral vstup do Európskej únie, čím Kosovo a Metohiju fakticky odpísal. Nepriznáva, že uznal nezávislosť Kosova, ale v praxi umožňuje, aby na území celého Kosova a Metohije, a obzvlášť na severe, prežili všetky inštitúcie prištínskej vlády. To by bez pomoci Belehradu nebolo možné a Belehrad na tom pracuje. Očakávame, že podpíše takzvanú pohraničnú zmluvu s Eulexom, čím Eulex vytvára hranicu, ktorá sa nijak nelíši od hranice Srbska s Maďarskom, Bulharskom a s inými štátmi. To je cena vstupu do Európskej únie, ktorú určil ten, kto vytvára srbskú vládu. Treba sa vrátiť rok dozadu a uvedomiť si, že srbská vláda bola vytvorená s pomocou veľvyslanectiev USA a Veľkej Británie. Srbská vláda má preto vo vzťahu k týmto štátom svoje záväzky. Spomínané štáty majú záujem na vytvorení ďalšieho albánskeho štátu na Balkáne a srbská im v tom vzhľadom na skutočnosť, že bola formovaná Veľkou Britániou a USA, musí pomáhať. Z toho dôvodu sem v rozpore s rezolúciou BR OSN č. 1244 prišiel Eulex, a to iba na základe priamej dohody prezidenta Borisa Tadića s generálnym tajomníkom OSN Pan Ki-Munom.

Teraz, ak mám odpovedať na vašu otázku, Belehrad jednoducho nerobí nič preto, aby uľahčil Srbom, ktorí bojujú proti existencii ďalšieho albánskeho štátu, ich existenciu v tomto priestore. Robí úplný opak: otvorene nezávislosť Kosova neuznáva, ale spolu s Eulexom a s prištinskou vládou vytvára ďalší albánsky štát na území Kosova a Metohije. Ďalším príkladom je odpísanie kosovského dlhu. Bol som členom vyjednávacieho tímu vo Viedni: mali sme zásadné pripomienky k Ahtisaariho plánu. Len k otázke kosovského dlhu sme mali sedem pripomienok, v rámci ktorých sme požadovali, aby dlh, ktorý vznikol v dôsledku výstavby objektov a podnikov v Kosove, neprevzalo Kosovo, čím by sa fakticky priznala jeho existencia. Tieto pripomienky vtedy boli vtedy jedinou pozíciou Belehradu a vlády Borisa Tadića a Vojislava Koštinicu. Tadić teraz zmenil svoje názory a súhlasí s tým, aby sa tento dlh, ktorý MMF následne anuluje, preniesol na Prištinu. Dôsledkom toho objekty, postavené na území Kosova a Metohije, nebudú súčasťou Srbska, ale Kosova. K tomu: vyše dvoch tretín kosovského dlhu už srbská vláda uhradila.

Ďalším príkladom je skutočnosť, že srbská vláda chce spoločne s Eulexom vytvoriť takzvané multietnické súdnictvo, v rámci ktorého by najvyšším súdom bol najvyšší súd Kosova. Vláda v Belehrade tiež pomáha vytvárať takzvanú KPS políciu (Kosovskú policajnú službu, pozn. red.) pod spoločným velením spadajúcim pod vládu Hašima Thači. Srbská vláda klame nielen samú seba, ale aj svojich priateľov v celom svete. To, čo robí, predstavuje triumf albánskej strany pred Medzinárodným súdnym dvorom v Haagu. Každý súd povie, že ak Belehrad vnútri svojho štátu vytvoril hranicu, Kosovo by malo byť nezávislé. Ak nechal pripísať kosovský dlh albánskej strane, t.j. Kosovu, fakticky uznal jeho existenciu. Ak Belehrad súhlasí s existenciou samostatného zákonodarstva, samostatného právneho systému, prečo potom požaduje rozpravu o statuse Kosova a Metohije pred Medzinárodným súdnym dvorom v Haagu, ak už fakticky uznal Kosovo ako nezávislý štát? Preto vravím, že Belehrad klame aj

svojim priateľom: Slovensku, Rusku, Španielsku a ostatným štátom, ktoré neuznali nezávislosť Kosova, tým, že prakticky vytvára nezávislé Kosovo.

Na to, aby bola politika Belehradu úspešná, nevyhnutnou je jej podpora zo strany ľudí žijúcich na severe Kosova. Podporujú Srbi v Kosove a Metohiji politiku srbskej vlády?

OI: Máme tu zvláštnu situáciu, keď srbské obyvateľstvo v Kosove a Metohiji absolútne podporuje srbskú vládu výhradne vtedy, keď nie sú voľby, v rámci ktorých toto obyvateľstvo vyjadruje svoje politické názory. Je to dôsledok ohromnej politizácie miestneho obyvateľstva a zneužívania témy Kosova zo strany niektorých politických strán. Ľudia majú politické strany, za ktoré hlasujú, čo je úplne v poriadku. Tieto strany pritom nemusia byť vo vládnej koalícii. Pre Srbov v Kosove a Metohiji je srbská vláda jedinou, ktorú uznávajú: to je vzťah, ktorý sa rozvíja od roku 1999 a predtým a som presvedčený, že sa bude rozvíjať ešte veľmi dlho.

MJ: Dôležitou skutočnosťou je to, že Srbi v Kosove a Metohiji podporujú vládu v Belehrade, ale vláda v Belehrade nepodporuje Srbov v Kosove a Metohiji. Posledný rok takmer všetci Srbi zo severu Kosova nemajú elektrický prúd. Nikdy nebolo počuť protestný hlas Belehradu, nikde ste v tejto súvislosti nepočuli o tom, že Beograd vytvára tlak na zahraničné veľvyslanectvá. Beograd im tak nielen umožnil vytvoriť nezávislé Kosovo, ale zanechal Srbov v Kosove a Metohiji bez elektrického prúdu a bez vody. Nejde tu pritom o peniaze, ale o to, že Srbi, ktorí platia za elektrinu, dostanú papier, podpísaním ktorého uznávajú nezávislosť Kosova. Srbi chceli platiť za elektrinu tak, že by sa pred každú srbskú obec umiestnil jeden elektromer, a oni by platili za elektrickú energiu kolektívne. Prištinská vláda s tým však nesúhlasila a požadovala, aby každý Srb, odoberajúci elektrinu, podpísal papier, adresovaný orgánom takzvaného kosovského štátu. Srbi preto žili mesiace bez elektriny a zo

strany v Belehrade nezaznel absolútne žiaden hlas podpory. Veľká časť Srbov v Kosove a Metohiji uznávalo inštitúcie niekdajšieho elektroenergetického systému a elektroenergetické spoločnosti v Kosove považovala za súčasť srbského štátu. Srbi nechceli vpustiť do týchto podnikov kosovské subjekty. Albánci nielenže požadovali, aby Srbi podpísali papier, ktorým fakticky uznajú nezávislé Kosovo, ale žiadali tiež kontrolu nad týmito objektmi. Tieto nakoniec Srbi museli vydať, keďže nemohli vydržať ďalšie mesiace bez elektrického prúdu. Belehrad neurobil nič, aby ochránil svojich Srbov.

Preto vravím, že Srbi v Kosove a Metohiji podporujú Belehrad, ale čakajú od Belehradu podporu. Či je pri moci vláda Borisa Tadića, Vojislava Koštunicu, alebo povedzme zajtra vláda Tomislava Nikolića, Belehrad je pre Srbov v Kosove a Metohiji miesto, ktoré je od roku 1912 centrom srbského štátu vrátane Kosova a Metohije. Belehrad však tunajších Srbov nepodporuje kvôli záväzkom k svojim mentorom, ktorí vytvorili vládu, a kvôli vydieraniu zo strany Európskej únie vstupom do Európskej únie, ktorý je fakticky podmienený tým, že Belehrad nepomáha Srbom z Kosova a Metohije. Faktickou podmienkou je napr. zníženie finančnej pomoci Srbom, čo už Belehrad urobil. Súčasná finančná pomoc Srbom v Kosove a Metohiji je päťkrát nižšia ako v čase vlády Mirka Marijanovića: spomeňte si pritom na to, aká ťažká bola vtedajšia hospodárska situácia v Srbsku po bombardovaní. Pomoc zo strany súčasnej vlády je päťkrát menšia kvôli tomu, lebo každá forma pomoci prechádza cez amerických a britských kontrolórov, ktorí presne určujú, aký objem finančných prostriedkov môžu prijímať Srbi z Kosova a Metohije. Po desiatich rokoch sa tak prvýkrát deje to, že Srbi v Kosove a Metohiji podporujú vládu v Belehrade, ale táto vláda nepodporuje Srbov.

Na akej úrovni je spolupráca ministerstva pre Kosovo a Metohiju a lokálnych srbských inštitúcií?

OI: Spolupráca je dobrá, aj keď ich väčšinou ovládajú Srbská radikálna strana a Demokratická strana Srbska, čo sú v opozičné subjekty. Všetci chápu, že voľby priniesli takéto výsledky. Spolupráca predpokladá, že sa moc delí podľa fér princípov v záujme ľudí, ktorých politické subjekty zastupujú, a preto musíme komunikovať. Existujú určité pravidlá, a ak tieto pravidlá uznávajú, nemáme s nimi žiadne problémy. V niektorých okresoch sú samosprávy rozpustené v dôsledku vážnych narušení zákona v ich orgánoch, a v príslušných okresoch sme zorganizovali opakované voľby, čo však nemá súvis z politickými názormi či príslušnosťou týchto ľudí. Rozpustili by sme aj lokálne parlamenty, v ktorých dominuje Demokratická strana, pokiaľ by boli zistené vážne narušenia zákona. Spolupráca medzi nami funguje bez vážnejších problémov.

MJ: Jedenásteho mája minulého roku, keď sa konali srbské parlamentné voľby, prebehli aj takzvané lokálne voľby v priestore Kosova a Metohije, ktoré organizovala srbská vláda. Žiaľ Bohu, medzi ministerstvom pre Kosovo a Metohiju a miestnymi samosprávami, v ktorých sa konali regulárne voľby organizované srbskou vládou, stojí jeden veľký múr. Obyvateľstvo Kosova a Metohije hlasovalo predovšetkým za Srbskú radikálnu stranu a za Demokratickú stranu Srbska. V takmer všetkých okresoch ovládli miestnu samosprávu buď jedna strana, alebo druhá, alebo zmiešane. Múr vzniká preto, že sa ministerstvo pre Kosovo a Metohiju nespráva tak, ako Srbi z týchto okresov, ale uvažuje na ne dočasné opatrenia, dusí ich, neprideluje im dostatok finančných prostriedkov na fungovanie a pod. Napr. okres Gračanica, v ktorom sú potrebné materiálne náklady spojené s rozvojom infraštruktúry, výstavbou ciest, vodovodov a pod. mesačne okolo 500 Eur. To má zároveň stačiť na výplaty, komunálne

služby, upratovanie, cestovné náklady, čo síce nie sú veľké výdavky, ale 500 Eur na ich pokrytie zďaleka nestačí. Členovia vládnuccich strán, predovšetkým Democratickej strany a Socialistickej strany Srbska, ktorá zmenila svoje postoje v porovnaním s obdobím vlády Slobodana Miloševića, sú pritom hlavnými aktérmi, presviedčajúcimi Srbov k účasti na miestnych voľbách organizovaných vládou Hašima Thači. Takto otvorene to ministerstvo nikdy neprizná, ale v praxi predstavitelia ministerstva pre Kosovo a Metohiju, t.j. vládnucej nomenklatúry, bojujú za kosovské inštitúcie. Samotný ten fakt vypovedá dosť o tom, aká neúprimná je politika Belehradu vo vzťahu ku Kosovu a Metohiji.

Známym faktom je, že nemáte najlepšie vzťahy s Milanom Ivanovićom a s Markom Jakšićom, ktorí sú predstaviteľmi lokálnych srbských inštitúcií v Kosove a Metohiji. Ako táto skutočnosť vplýva na spoluprácu ministerstva pre Kosovo a Metohiju s lokálnymi srbskými inštitúciami?

OI: Môj nesúhlas s nimi je principiálny: sú to populistické alternatívy, rozprávajú ľuďom to, čo chcú počuť. Títo ľudia však nie sú však schopní vysvetliť ľuďom, aké sú dôsledky tejto alternatívy. Napríklad kosovský dlh vo výške 535 miliónov Eur odpísaný Svetovou bankou spomínaní politici interpretujú ako vzdanie sa Kosova a Metohije. Majú veľké reči o tom, ako naša vláda zrádza Kosovo a Metohiju: to sú však hlúposti. Je nerozumné požadovať, aby Srbsko pokračovalo v splácaní dlhu Svetovej banke, ktorý vytvorili kosovské podniky na ich vlastné potreby, v situácii, keď Srbsko kvôli medzinárodnému protektorátu nemá prístup na územie Kosova a dočasné na seba kosovské inštitúcie prevzali kompetencie v oblasti výberu daní a iných príjmov viazaných na činnosť týchto podnikov. Srbsko z nich nemá žiaden úžitok, prečo by potom malo pokračovať v splácaní dlhov, ktoré vytvorili? 550 miliónov môže pre niekoho, čo nikdy v živote nezarábal viac, ako je výška jeho mzdy, malá suma. Môže si to myslieť aj človek, ktorý nemá predstavu o tom, aká je v Srbsku situácia. Môže si

Srbsko len kvôli veľmi hmlistým politickým ideám dovoliť taký luxus, aby zaplatilo 550 miliónov Eur? Som presvedčený o tom, že nemôže. Títo ľudia nechápu, že politická moc ide ruka v ruke s ekonomickou silou. Srbsko je hospodársky veľmi slabé, politickú silu má dnes síce neproporcionálne veľkú, nestačí však na to, aby reálne vplývalo na európske záležitosti. Sme malý a chudobný štát, čo je dôsledok sankcií a chybnnej vládnej politiky v predchádzajúcom období, ale o tom dnes nemá zmysel hovoriť. Je to jednoducho reálny stav, východiskom z ktorého je vstup Srbska do Európskej únie v čo najkratšom čase. Nie kvôli tomu, že je to elitný klub, ale kvôli tomu, že zahŕňa dodržiavanie istých štandardov aj hospodársku prosperitu. To, že Kosovo zostane súčasťou Srbska, umožní opätovné otvorenie otázky jeho definitívneho statusu na pôde Európskej únie.

Znáмым faktom je, že nemáte najlepšie vzťahy so štátnym tajomníkom Oliverom Ivanovićom a s ministerstvom pre Kosovo a Metohiju. Ako táto skutočnosť vplýva na spoluprácu ministerstva pre Kosovo a Metohiju s lokálnymi srbskými inštitúciami?

MJ: Stav na ministerstve pre Kosovo a Metohiju nie je korektný. Medzi jeho predstaviteľmi v priebehu posledného roka panuje nejednotnosť. Minister, Oliver Ivanović a ďalší štátny tajomník sa už vyše roka nestretávajú a nekoordinujú svoje aktivity týkajúce sa Kosova a Metohije. Ministerstvo teda relevantným spôsobom nefunguje. Vraví sa, že pozícia pána Ivanovića má protisrbský základ, a to vzhľadom na jeho politickú činnosť za posledných desať rokov. Bol predstaviteľom Srbskej listiny za Kosovo a Metohiju a tu, v Kosovskej Mitrovici, sa zasadzoval za Ahtisaariho plán. Jeho politické aktivity viac zodpovedajú línii USA a Veľkej Británie, ako línii Združenia srbských obcí v Kosove. Od srbského národa Oliver Ivanović nikdy nezískal právo a legitimitu zastupovať záujmy Srbov v Kosove a Metohiji. Ako predstaviteľ Srbskej listiny za Kosovo a Metohiju získal menej než jedno percento hlasov tu žijúcich Srbov. Ide teda o osobu, ktorá je momentálne pri moci, ale nemá

podporu vlastného národa. Má však podporu západných štátov, ktoré prostredníctvom neho realizujú politiku v ich vlastný prospech a v prospech Albáncov.

Aký je váš pohľad na výsledky predčasných lokálnych volieb v okresoch Priština a Peć?

OI: Takéto výsledky sme očakávali a nepredstavujú žiadne prekvapenie. Demokratická strana Srbska prehrala na oboch frontoch, čo nie je prekvapivé, keďže jej výsledky sú nafukované a umelo vytvárané. Zaujímavý je fakt, že sa do samosprávy dostala Srbská pokroková strana, resp. radikáli. Radikáli ešte celkom neprehrali, prehrávajú však rovnako, ako všade inde. Ak by sa po ďalších troch-štyroch mesiacoch voľby zopakovali, priniesli by ďalší prepád Srbskej radikálnej strany. Čo ma osobitne raduje, je opätovný príchod Sociálno-demokratickej strany na politickú scénu. Nikdy som nechcel zmeniť politickú stranu a preto som v nej zostal. Som presvedčený o tom, že táto strana má v politike svoje miesto. V Peći sme získali 12,01 percent a päť poslaneckých mandátov, a ťažko si možno predstaviť koalíciu, v ktorej by sme neboli. Budeme veľmi principiálni: zmenili sme politiku tak, že nepôjdeme do koalície s každým. Viem veľmi dobre, že môžeme ísť do koalície len s programovo blízkymi stranami, musíme sa jasne politicky profilovať a nemôžeme ísť do koalície s progresivistami či národovcami. Tým by sme strácali kredibilitu. V dôsledku toho sme boli dva roky v stave úplnej hybernácie a bez ľubovoľnej aktivity. Výsledok našej strany a partnerských strán: Demokratickej strany a reformovanej Socialistickej strany Srbska, sú dostatočné na vytvorenie vládnej koalície v Peći.

MJ: V týchto okresoch bol na nás vyvíjaný neskutočný tlak. Sú to malé enklávy: napríklad v okrese Peć je len niečo menej ako tisíc hlasujúcich. Dochádza v nich k bizarným prípadom manipulácie s hlasmi. Vláda v Belehrade zaujíma silové pozície, dochádza k vydieraniu ľudí závislých na rozpočtových príjmoch, napríklad pracujúcich v školstve a v zdravotníctve tak,

aby hlasovali za Socialistickú stranu Srbska alebo za Demokratickú stranu. Takýto malý počet hlasujúcich sa ľahko kontroluje. Osobitne sa to týka okresu Peć, kde existuje takzvaný dečanský fond, ktorý bol priamo angažovaný v kampani takým spôsobom, že ten, kto zahlasoval za Socialistickú stranu Srbska, dostal od fondu ovcu a ten, kto hlasoval za Demokratickú stranu, dostal za odmenu kravu. To len dokumentuje tlak zo strany Belehradu, ktorý chce demonštrovať, že je jeho politika v Kosove a Metohiji správna a že ju ľudia podporujú. Využíva pritom všetko, čo má v dispozícii, napríklad štátny aparát a peniaze, aby získal čo najväčší počet hlasov, s cieľom demonštrovať podporu zo strany ľudí v Kosove a Metohiji. Bez ohľadu na to však v Gračanici vyhral Tomislav Nikolić. V okrese Peć obsadila koalícia Demokratickej strany Srbska a Nového Srbska druhé miesto za Socialistickou stranou Srbska. Treba však zdôrazniť to, že sú tieto voľby opakované a v Gračanici sa opakujú už tretí alebo štvrtý raz, čo vypovedá o počte anomálií v týchto voľbách. Ich výsledky nie sú relevantné kvôli tlaku zo strany Belehradu, na rozdiel od všetkých ostatných lokálnych volieb v Kosove a Metohiji. Vo väčších mestách Belehrad nemá také prostriedky kontroly nad hlasovaním obyvateľstva.

Aký je váš postoj k zámeru Eulexu postaviť colnice na administratívnej hranici Kosova?

OI: Nemôžu urobiť nič bez toho, aby sa dohodli s našim ministerstvom financií. Oni majú tri sektory a tri naše ministerstvá vystupujú ako ich partneri. Je potrebné danú otázku riešiť a myslím si, že by mal Eulex, ak chce vystupovať ako partner, prevziať plnú zodpovednosť za colnú oblasť. Monitoring, mentoring a advising neprijímame, máme poradcov z Európskej únie a z medzinárodných organizácií a Eulex v danom kontexte nepotrebujeme. Eulex musí pochopiť, že nepotrebujeme priamy kontakt s inštitúciami jednostranne vyhlásenej nezávislosti, nechceme ho mať. Eulex musí mať v danej oblasti výkonnú funkciu a potom s ním môžeme rokovať. Absencia kontroly nad administratívnymi prechodmi, nemyslím cla,

ale kontroly nad prechodmi, nám môže len prekážať. Nikomu, kto žije v civilizovanom svete, nemôže takýto nedefinovaný stav vyhovovať. Tieto kontrolné body existujú od roku 1999 dodnes. Nie je na nich nič nové okrem toho, že Kosovo vyhlásilo nezávislosť, ktorú my absolútne neuznávame. Túto situáciu musíme prekonať. V našich politických, ale aj hospodárskych záujmoch nie je, aby u kosovských Albáncov končil tovar o 18 percent lacnejší ako u nás (18 % je výška DPH v Srbsku, pozn. red.). Musíme presne vedieť, čo a prechádza cez hranicu a na čo to slúži, a v tom nám Eulex môže pomôcť bez ohľadu na to, že tam nemôžeme poslať našu finančnú alebo poriadkovú políciu, aby uskutočnila kontrolu toho, kde daný tovar končí. Spolupráca je pre nás len výhodná. To, čo získame eventuálnym protokolom o spolupráci s Eulexom, je kontrola nad pohybom tovaru bez ohľadu na to, kade prechádza administratívna hranica a ktorými okresmi prechádza daný tovar.

MJ: Postavenie colníc je jedným z dôvodov, prečo sme v konflikte s Belehradom. Eulex to realizuje pomaly, ale isto, a Belehrad mu povolil postaviť ich. To, čo sa zatiaľ nepostavilo, je vďaka tomu, že sme im v tom zabránili. Postavili sme tu barikády a vytvorili sme pracovnú skupinu pre rokovania s Belehradom a Eulexom. Nie je tu až takou aktuálnou otázkou Eulex, ako Belehrad. Belehrad bojuje o colné príjmy, ktoré by údajne mali byť využité na financovanie obcí na severe Kosova. Nikde na svete nenájdete štát takto obchodovať so svojim priestorom výstavbou colnice na nejakej ceste na vlastnom území. To je dôkaz, aká je kosovská politika Belehradu neúprimná. Necháva tu stavať colnice, ktoré sú symbolom štátnosti, výmenou za to, že Srbi na severe Kosova dostanú nejaký dinár, a to nie od vlády v Belehrade, ale od vlády Hašima Thači. Belehrad tak pomáha realizovať Ahtisaariho plán, ktorým sa fakticky vytvára nezávislé Kosovo. Preto dnes nie je hlavným problémom Srbov v Kosove a Metohiji Eulex a Albánci, ale Belehrad. Preto aj vravíme našim priateľom z Bieloruska, Ruska, Ukrajiny, Slovenska a Španielska, že sa Belehrad správa neúprimne a lživo vo vzťahu k národom týchto štátov. To, čo robí Eulex, nerobí on sám, ale v spolupráci

DespiteBorders

s Belehradom, ktorý stavia colnice vnútri svojho územia a obchoduje s vlastným priestorom.

Ako vnímate skutočnosť, že Srbi v Kosove a Metohiji organizujú petíciu za odchod Eulexu z Kosova a Metohije, pričom podľa vyjadrení ich lídrov očakávajú podporu zo strany Belehradu?

OI: To je úplne typický príklad toho, ako sa téma Eulexu politicky zneužíva. Obyvateľstvo je kŕmené tým, že pokiaľ by neprišiel Eulex, prišla by naša polícia. To však nie je pravda: ak by neprišiel Eulex, neprišiel by nikto. Ostala by tam Kosovská policajná služba, v ktorej tvoria drvivú väčšinu kosovskí Albánci. Ak by ste tým istým ľuďom položili preformulovanú otázku, či by radšej chceli prítomnosť Eulexu, aj keď nie dostatočne organizovaného a efektívneho, alebo Albáncov, som presvedčený, že by si 90 percent ľudí zvolilo Eulex. To sa však ľuďom nepredkladá ako alternatíva, a preto vravím, že je to typický populizmus a zneužívanie témy Kosova na politické ciele. Robia to predstavitelia Demokratickej strany Srbska, Srbskej radikálnej strany a Srbskej pokrokovej strany. Myslia si, že čím horšie, tým lepšie, a nechcem zújsť ďaleko v špekuláciách, ale nedivil by som sa, ak by títo ľudia rozhodli zámerne vytvárať atmosféru intolerancie. To je veľmi zlé, videl som v roku 1999, ako vtedajšie vedenie vytváralo v okresoch atmosféru, aby nebolo možné ďalej zotrvať na danom mieste a aby čo najviac ľudí odišlo, aby ich odchod nevyzval takú kritiku a odsúdenie u ostatných: ak odchádza vedenie, a národ ostáva na mieste, nie je to politicky veľmi korektné. Zdá sa mi, že aj tu je vo veci niečo také, ale myslím si, že to nebude mať veľký význam a masovú podporu.

MJ: V tejto súvislosti je dôležité to, že robíme všetko, čo môžeme, aby sme zabránili vzniku ďalšieho albánskeho štátu na Balkáne. Z toho istého dôvodu organizujeme petíciu, ktorá sa týka vašej predchádzajúcej otázky, že tu Belehrad necháva stavať colnice a hranicu. Touto

petíciou chceme odkázať Eulexu, že tu nemá čo hľadať, a pokúsiť sa primäť Belehrad obrátiť svoju pozornosť proti prítomnosti Eulexu. Zhromažďujeme podpisy proti tejto misii, aby nebola medzi ním a Belehradom uzatvorená colná zmluva alebo zmluva o kontrole hraníc. V našej petícii sa uvádza, že ten, kto podpíše ľubovoľnú zmluvu s Eulexom, je zradca srbského národa. Vidíme, ako sa realizuje misia Eulex, čím sa implementuje Ahtisaariho plán. 70 tisíc našich ľudí sa už vyjadrilo proti príchodu tejto misie a teraz opätovne zbierame podpisy za jej odchod. Neočakávame, že Eulex skutočne odíde, ale máme čisté svedomie, že sme urobili všetko, čo je v našich silách, aby sme ochránili náš štát. Dúfame, že všetci aktéri, ktorí robia zlo svojmu národu a svojmu štátu, budú raz postavení pred súd. Keď raz bude niekto písať históriu nášho územia, bude si môcť prečítať, kto čo robil, a ako sa predával štát za schengenskú vízu.

Pred krátkym časom bol predvolaný na informatívny rozhovor jeden z čelných predstaviteľov Srbskej národnej rady severného Kosova a Metohije Dr. Milan Ivanović ohľadom účasti na nepokojoch v súvislosti s výstavbou colníc na administratívnej hranici. Pred niekoľkými dňami generálne riaditeľstvo kosovskej polície začalo vyšetrowanie konania policajného veliteľa srbskej národnosti v severnom Kosove počas spomínaných nepokojov. Aký máte postoj k daným udalostiam?

OI: Pravdupovediac, nie som zástanca nepokojov a používania sily pri dosahovaní politických cieľov, ale odsudzujem to, že bol Milan Ivanović, s ktorým osobne absolútne nesúhlasím, na uvedenom základe predvolaný. Nemôžem nevidieť, že bol napriek tvrdým dôkazom toho, že nesie osobnú alebo veliteľskú zodpovednosť za zločiny páchané na Srboch, prepustený na slobodu Ramuš Haradinaj. Oni potom predvolajú človeka za to, že je podozrivý z organizovania násilných demonštrácií. Medzi spomínanými udalosťami je krátky časový odstup a takto to jednoducho nefunguje. Aj v rozhovore s cudzincami som povedal, že to

odsudzujem, napriek tomu, že s ním nesúhlasím. To, že jeden s druhým politicky nesúhlasíme, je jedna vec, ale druhá vec je dvojaký meter, ktorý sa tu používa. Na jednej strane môže byť Ramuš Haradinaj, Fatmir Limaj či Hašim Thaçi, na ktorých existujú veľmi ťažké obvinenia zo strany rodičov a iných svedkov či tvrdenia obžaloby, vašim veľkým partnerom, na druhej strane súdite človeka, ktorý mi je síce absolútne nesympatický, ale za to, že potenciálne mohol organizovať násilné demonštrácie. Čo sa týka začatia vyšetrovania, nechcem to komentovať, nemôžem povedať, aby sa nejaké vyšetrovanie zastavilo, ale principiálne môžem povedať, že také niečo nepodporujem.

MJ: V priebehu posledného roka je predovšetkým zo strany amerického veľvyslanectva, britského veľvyslanectva a zo strany civilnej misie Európskej únie na Belehrad vyvíjaný tlak, aby sa vysporiadal s takzvanými extrémnymi Srbmi, t.j. so Srbmi, ktorí nesúhlasia s tým, aby sa tu zakorenil albánsky štát. Preto začali s kádrovými čistkami tých našich priateľov, ktorí boli v politických pozíciách a vystupovali proti faktickému vytváraniu druhého albánskeho štátu. Typickým príkladom sú zmeny vo vedení nemocnice v Kosovskej Mitrovici. Belehrad začal s kádrovými čistkami kvôli tlaku z Bruselu, z amerického veľvyslanectva a z britského veľvyslanectva. To im bolo, žiaľ Bohu, málo, a tak išli o krok ďalej a vytvárajú tlak na politickú marginalizáciu Srbov z Kosova a Metohije prostredníctvom hrozby uväznenia ich politických lídrov. Dr. Milana Ivanovića obvinili z verbálneho deliktu, ktorého sa mal dopustiť 10. februára 2009 vo vzdialenosti zhruba 50 metrov od miesta, na ktorom sa teraz rozprávame. Išlo o vyjadrenie pre Media Centrum v Belehrade pred 50 novinármi. Ľudia sa doslovne prežehnávali, keď počuli, že je možné pri všetkom tomto násilí a terorizme predvolať niekoho na základe verbálneho deliktu. Kvôli tomuto deliktu ho predvolal vyšetrojúci sudca a prečítal mu obvinenie týkajúce sa jeho verejného vyjadrenia. Samotný ten fakt vypovedá o tom, aký silný je tlak na oslabenie takzvaného odporu Srbov. Súčinnosť Belehradu pri potláčaní odporu vypovedá o tom, že je riadený subjektmi realizujúcimi

DespiteBorders

albánske záujmy. Čo sa týka toho, že bolo pred niekoľkými dňami začaté vyšetovanie veliteľa policajnej stanice na severe Kosova a Metohije Miliju Miloševića, môžem povedať, že vyšetovanie zrejme splní svoj účel a Milija Milošević bude s najvyššou pravdepodobnosťou o dva-tri dni protisrbský. Dňa 1. septembra zatkli dvoch Srbov za to, že údajne hádzali kamene na Albáncov. Tlak na tu žijúcich Srbov sa stupňuje z dôvodu, že Srbi bojujú proti ďalšiemu albánskemu štátu. Ale akokoľvek sa tlak na nás stupňuje, myslím si, že sú nervózni, lebo chápu, že sme rozhodnutí zvíťaziť a neodísť odtiaľto.

Generálny tajomník OSN navrhol takzvaný plán v šiestich bodoch, na ktorom trvá Srbsko a ktorý upravuje postavenie Srbov v Kosove tam, kde sú väčšinovým obyvateľstvom. USA, Veľká Británia a iné subjekty ho podporujú len pod podmienkou, že o ňom bude dosiahnutá dohoda medzi srbskou a albánskou stranou. Myslíte si, že je tento plán budúcou realitou?

OI: Plán sa už realizuje. Aj keď to znie čudne, už sa realizuje. Predovšetkým, kosovskí Albánci a ich vedenie v Prištine nepredstavujú pre kosovských Srbov vedenie. To je viac než jasné. Obidvaja potrebujeme niečo, čo nás ochráni jedných pred druhými, keďže sa navzájom vnímame ako potenciálne nebezpečenstvo. Z druhej strany potrebujeme aj nejaký bypass, ktorý nám umožní vzájomnú komunikáciu tak, aby naše oddelené svety nedochádzali do konfliktu. Preto je potrebný sprostredkovateľ komunikácie, pretože najväčším rizikom pre stabilitu a bezpečnosť je nedostatok komunikácie. Preto potrebujeme Eulex a OSN: nikdy nebudeme súhlasiť s prechodom kompetencií na lokálne kosovské inštitúcie, keďže vystupujú ako inštitúcie nezávislého štátu. Také niečo by sme v akejkoľvek situácii a na akomkoľvek fóre blokovali: v tom musí byť úplne jasno a v tejto otázke nemôžu byť žiadne prekvapenia. Ak je to tak, potom OSN je pre nás spásnosné riešenie. Žiaľ, myslím si, že Albánci to nevidia. Vo svojom romantickom myslení a pri svojej politickej naivnosti sa domnievajú, že

ak eliminujú OSN, vytvoria sa podmienky pre ich priame pôsobenie. Tak to však nemôže byť: prítomnosť OSN nemôže eliminovať nikto okrem Bezpečnostnej rady OSN, v ktorej sú v súčasnosti dvaja z piatich stálych členov, ktorí v danej otázke nezmenia svoje postoje. Jeden stály člen postačuje na blokovanie ľubovoľnej zmeny, nieto dvaja. Iba Albánci to ešte nepochopili, ale rýchlo to pochopia. Ak rozmýšľajú rok-dva dopredu, musia vedieť, že takáto politická nestabilita je ohromnou prekážkou ich hospodárskeho rozvoja: týka sa to zahraničných investícií, a tým aj zvyšovania zamestnanosti a znižovania sociálnej nespokojnosti, ktoré zatiaľ budú veľmi veľké. V súčasnosti majú 350 tisíc evidovaných nezamestnaných, a okolo 50 tisíc ich isto bude neevidovaných. Srbov je niečo vyše 28 tisíc evidovaných nezamestnaných, a 5 – 6 tisíc ich bude neevidovaných. To je ohromný počet. To je okolo 450 tisíc práceschopných, ale nezamestnaných ľudí. To, čo je v Kosove, nevytvára podmienky ani na zamestnanie 5 percent týchto osôb, to je možné len prostredníctvom verejných prác, na ktoré sú potrebné zahraničné investície, prostredníctvom súkromných fondov a západných súkromných investícií. Podmienkou toho je však politická stabilita, právna istota a infraštruktúra, čo tu nemáme. Boli síce začaté práce na cestách a na železničiach, stále však pretrváva problém so zásobovaním elektrickou energiou a vodou a s telekomunikáciami. Problém je tiež s nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily. Nemajú pracovnú silu s odbornou kvalifikáciou, ale len pracovnú silu vhodnú za lopatu: tá však nikoho nepřitiahne. V Rumunsku, v Maďarsku, v Bulharsku, v Česku, na Slovensku, ale tiež v Číne a inde majú aj odborne kvalifikovanú pracovnú silu, politickú stabilitu, právnu istotu a infraštruktúru, investori teda nemajú žiaden dôvod dôjsť sem. Jediná naša výhoda je, že sme neďaleko, a že máme lacnú pracovnú silu. Uvedené dva argumenty však nestačia na to, aby sme boli príťažliví pre investorov. Ak by Albánci rozmýšľali korektne, mali by záujem na vytváraní politickej stability.

MJ: Myslím si, že je tento plán neúprimné klamstvo. Je to politický podvod, neexistuje ani náznak, že sa čokoľvek v tom zmysle reálne spraví. Ten plán len slúži Belehradu, aby sa očistil pred srbskou verejnosťou kvôli príchodu Eulexu. Ľuďom vravia, že umožnia príchod Eulexu s podmienkou, že sa bude realizovať plán v šiestich bodoch. Tento plán však nebol nikým podpísaný, ani Pan-Ki Munom, ani Belehradom. Bilaterálna dohoda neexistuje, a nebola ani podpísaná zodpovedajúca dohoda Belehradu s ľubovoľným iným štátom či inštitúciou. Je to len klamstvo Belehradu slúžiace na to, aby mohol obhájiť príchod Eulexu. Sú to len prázdne reči a verbálne deklarácie, ktoré nič neznamenajú.

Hašim Thaçi a Fatmir Sejdiu sú proti uzavretiu zmluvy medzi srbským ministerstvom vnútra a Eulexom, o ktorej vravia, že je súčasťou plánu v šiestich bodoch. Podporuje Srbsko prítomnosť Eulexu z uvedeného dôvodu?

OI: To je to, o čom hovorím, vypovedá to o ich absolútnej politickej naivite. Títo dvaja fakticky vytvárajú vládnu koalíciu a opozícia sa túto koalíciu snaží príchodom Eulexu diskreditovať tak, ako sa každá opozícia snaží destabilizovať vládnu moc. Oni dvaja, miesto toho, aby vysvetľovali pozitívne stránky príchodu Eulexu, boli zatlačení do pozícií, v rámci ktorých sa bránia príchodu tejto misie. Je vláda zákona v spoločnom záujme? Je, a to bez ohľadu na to, či sa týka kosovského Albánca v Kačaniku alebo v Prištine, či Srba v Leposavići alebo v Donjej Brnici. Predstavuje terorizmus nebezpečenstvo? Predstavuje, aj keď Albánci to tak necítia a bežné obyvateľstvo sa naň stále pozerá blahosklonne. Musí tu byť taký medzinárodný tlak, aby zabránil vytváraniu teroristických skupín, ktorých potenciálnymi cieľmi sú cudzinci. Je boj s organizovanou kriminalitou v ich záujme? Oni verbálne deklarujú, že je, správajú sa však inak. Je úplne logické, že ak sa v rámci regionálnej spolupráce uzatvorí taká zmluva, bolo by ju podporiť. Eulex už také zmluvy naplánoval a realizoval, má ich uzatvorené aj s inými balkánskymi štátmi, vrátane ministerstva vnútra

Albánska, prečo by ju nemohol uzatvoriť so Srbskom? Dôvodom ich odporu je len absolútna politická naivita a sen o úplnej nezávislosti.

MJ: To je tiež jeden veľký politický podvod, vytvorený na osi Belehrad – Brusel – Priština. Nemusíte byť veľmi múdri, aby ste pochopili, že Albánci nemajú dôvod búriť sa, tou zmluvou predsa dosiahnu legalizáciu hranice s Centrálnym Srbskom. Dôvodom údajného nesúhlasu albánskej strany je to, aby bol Belehrad očistený pred srbskou verejnosťou: keď Srbi uvidia, že Albánci zmluvu nepodporujú, časť z nich bude presvedčená, že je pre nich dobrá. Nesúhlas albánskej strany je takýmto spôsobom adresovaný srbskej verejnosti. Keď vidíme v televízii demonštrácie Albáncov v Prištine, nevidíme niečo, čo by sa dialo spontánne, ale scény hollywoodskeho filmárskeho tímu. Je to smiešny podvrh, a keď sedím s našimi priateľmi z Ruska a z druhých štátov, ktoré neuznali nezávislosť Kosova, vidím, že chápajú, že je to divadlo určené pre srbskú verejnosť, aby prijala príchod Eulexu, pričom Albánci prijatie tejto dohody úplne podporujú. Toto divadlo je potrebné, lebo my Srbi s príchodom Eulexu nesúhlasíme, protestujeme proti nemu, organizujeme petície, zhromaždenia a podobne. Preto Albánci pristúpili na túto hru, v rámci ktorej sa pred srbskou verejnosťou demonštruje ich údajný nesúhlas s prítomnosťou Eulexu.

Kosovsko-albánsky aktivista Albin Kurti a jeho mimovládna organizácia Sebaurčenie (Samoopredeljenje) organizujú protestné akcie a žiadajú, aby vláda v Prištine prerušila komunikáciu a spoluprácu s Eulexom. Je spolupráca s Eulexom a legitimizácia jeho prítomnosť v Kosove v záujme Srbska?

OI: Som si absolútne istý, že Albin Kurti a jeho organizácia nie sú sami. Je úplne isté, že ich podporujú minimálne dve kosovsko-albánske politické strany, z ktorých jedna je v opozícii a druhá pri moci. Politické postoje týchto strán Kurti prezentuje pred tým, ako ich prezentujú

spomínané politické strany, čím sa na takéto postoje pripravuje verejnosť. Uvedené strany tým posilňujú svoje postavenie na politickej scéne. Technická časť protokolu o spolupráci nášho ministerstva s Eulexom iba pomôže pri skorom odhaľovaní organizovanej kriminality, terorizmu a inej trestnej činnosti. Ďalšou vecou je to, že pre týchto ľudí dnes, akokoľvek absurdne to môže znieť, nie sú hlavnou prioritou drogy. Drogy sú dôležitou prioritou, ale nie najdôležitejšou, môžu byť tak na štvrtom mieste v ich rebríčku priorít. Samozrejme, tieto veci sú veľkou spoločenskou hrozbou a Srbsko tak ako každý štát má potrebu brániť sa pred nimi. Dôležitý je tu regionálny aspekt, pričom na náš región Západ hľadá s veľkým podozrením práve kvôli tomu, že je tu organizovaná kriminalita, korupcia a terorizmus. Droga a terorizmus idú ruka v ruke, a preto Západ trvá na uzatvorení spomínanej dohody. Netrvá na nej Srbsko, ale Západ, ktorý má záujem zabrániť pohybu nezdanených tovarov.

MJ: Je známou skutočnosťou, že Albin Kurti, kedykoľvek je to potrebné, koná v záujme vlády v Prištine. Keď je potrebné organizovať nejaké protesty, napríklad hádzať hnité paradajky alebo inak protestovať proti kosovskej vláde, zrežiruje sa divadlo, ktoré slúži predovšetkým potrebám vlády v Prištine a západných mentorov: Ameriky a Veľkej Británie. To, čo rozprávajú, však reálne nič neznamená – je to len signál smerom k srbskej verejnosti, že sa Albánci búria, aby si Srbi mysleli, že ak sa kvôli tomu búria Albánci, je to užitočná vec. Je to pre Ameriku clona, vďaka ktorej môže Belehrad povedať, že Srbi, ktorí sa búria proti príchodu Eulexu, sú zlí. Taký istý scenár použila v novembri minulého roka, keď mal dôjsť Eulex. Tak isto sa Albánci búrili, tak isto Albin Kurti a jeho hnutie protestovali proti Eulexu, v dôsledku čoho sa srbská verejnosť obrátila proti Srbom v Kosove a Metohiji s tým, že ak sa búria Albánci, rozhodnutie Belehradu je správne. To, ako sa dnes Albánci búria, sme už videli a je to jasne čitateľné. Opäť je to divadlo s tými istými režisérmi a hercami na osi Belehrad – Brusel – Priština. Predpokladám, že sa v blízkej budúcnosti tejto politický podvod prevalí a že

raz budú jeho aktéri, predovšetkým zo strany Belehradu, postavení pred súd, aby zodpovedali pred svojim národom za to, čo robili.

Kosovské bezpečnostné sily vznikli na základe Kosovských ochranných zborov, ktoré vznikli transformáciou UÇK. Aké je pozadie osôb vedúcich Kosovské bezpečnostné sily?

OI: Mám v dispozícii zoznam týchto osôb. Na niektoré z nich je v Srbsku vydaný zatykač a sú obvinené z páchania závažnej trestnej činnosti. Verím, že skôr či neskôr budú zatknuté a postavené pred súd. Napriek tomu, že to niekoho môže znepokojovať, srbský štát je povinný umožniť, pokiaľ je nejaká osoba obvinená z takýchto trestných činov, aby sa ocitla pred prokurátorom alebo pred vyšetrojúcim sudcom. To zloženie, ktoré som videl, je zmiešané, istá časť sa ňom skladá z bývalých príslušníkov UÇK, ktorý boli v Kosovských ochranných zboroch. To bola ich jediná kvalifikácia. Iná časť týchto ľudí bola eliminovaná. Ako národ prechováame ohromnú nedôveru k ich ozbrojeným formáciám. Myslíme si, že 2 500 ľudí nie je natoľko veľká sila, aby mohla ohroziť Srbsko, Srbsko by takýto problém vyriešilo ľahko. Problém je v tom, že týchto 2 500 ľudí je reálnou hrozbou pre izolované enklávy predovšetkým na juh od rieky Ibar. Myslím si, že podpora transformácie a jej sponzoring zo strany NATO bola chyba, ktorá spôsobila napätie a ochladenie vzťahov medzi USA a srbskými ozbrojenými silami. To je škodlivé aj pre NATO, aj pre Srbsko. Napriek tomu, že, ako nás ubezpečujú západní veľvyslanci a ministri zahraničných vecí, nie je projektovaná ako budúce ozbrojené sily. Nejde o budúcu armádu, je to len malý upgrade Kosovských ochranných zborov, spočívajúci vo výmene časti výzbroje, nákupe ľahkých bojových vozidiel a podobne. Srbsko sa tohto procesu nebude zúčastňovať a vníma ho ako hrozbu. Ťažko komunikovať s niekým, komu absolútne nedôverujete a kto je stále v tej istej formácii a v tej istej uniforme. Vyhlásenie nezávislosti Kosova len zmenšilo možnosť, aby o tom ktokoľvek vážne rozmýšľal.

MJ: Dôležité je uvedomiť si skutočnosť, že albánske ozbrojené sily silnejú, školia ich západní profesionáli, z druhej strany sú však naše ozbrojené sily likvidované a ich úroveň zo dňa na deň klesá. Na jednej strane v Srbsku máme takzvanú náhradnú vojenskú službu, v rámci ktorej Srbi slúžia ako upratovačky, hygienici a podobne, zatiaľ čo Západ vytvára pre Albáncov profesionálnu armádu podľa najmodernejších štandardov. Preto na otázku, či chceme vojnu s Albáncami, zvyčajne odpovedám, že pri danom stave ozbrojených síl nechceme, lebo skôr albánske sily dôjdu do Belehradu, ako srbské sily do Prištiny.

Máte dnes poznatky o tom, že nejakí Srbi vstupujú do Kosovských bezpečnostných síl?

OI: Nemáme o tom poznatky. Viem, že v Kosovských ochranných zboroch pôsobilo okolo 25 Srbov, ale nikdy ich nikto nevidel. Dostal som údaje o týchto osobách, ale nešiel som ďalej: koniec koncov, je to ich ústavné právo. Vyvolalo to u nás politické odsúdenie, pričom si myslím, že tam títo ľudia vstupovali kvôli mesačnej mzde vo výške okolo 200-300 Eur. Nakoľko viem, v Kosovských bezpečnostných silách takíto ľudia ešte nie sú. Podľa mojich informácií bolo niekoľko kandidátov, pričom v tejto fáze sa to skončilo. Nemám informácie o tom, že by títo ľudia podpísali zmluvu o službe v kosovských silách.

MJ: Nateraz nemám, ale nie je vylúčené, že k takému niečomu dôjde, vzhľadom na to, že ich dost' slúži v takzvanej Kosovskej policajnej službe. Belehrad v tejto otázke nemá jasne definovanú pozíciu. Odporučil kosovským Srbom vstupovať do kosovskej polície, a tým aj podriaďiť sa veleniu Hašima Thači a stať sa súčasťou silových zložiek takzvaného kosovského štátu. Predstavte si, čo by sa stalo s týmito ľuďmi, ak by v budúcnosti došlo ku konfliktu medzi Centrálnym Srbskom a Kosova.

Spolupracuje v určitých otázkach srbské ministerstvo vnútra s Kosovskou policajnou službou?

OI: Nie, absolútne nie.

MJ: Myslíme si, že spolupracuje, aj keď to nerobí transparentným spôsobom, ale spôsobom, ktorý spoluprácu kamufluje. Uvediem jeden príklad: v tomto roku prišiel náčelník Kosovskej policajnej služby do Laposavića s cieľom návštevy policajnej stanice. Srbi zabránili jeho príchodu, hádzali po ňom kamene a donútili ho otočiť sa naspäť v Kosovskej Mitrovici. Srbi, ktorí tento protest proti príchodu kosovského Albánca, ktorý je predstaviteľom vlády Hašima Thači, organizovali, si vyslúžili veľmi tvrdú kritiku predovšetkým zo strany predstaviteľov srbského ministerstva vnútra, v zmysle, že ich správanie nebolo v súlade s politikou srbskej vlády. O čom to vypovedá? Vypovedá to o tom, že Belehrad nespupracuje verejne, ale v tajnosti, bez toho, že by túto spoluprácu otvorene priznal.

Kosovský premiér Hašim Thači kontroloval značnú časť kriminálneho biznisu v Kosove. Máte údaje o tom, že sú aj dnes kosovsko-albánski lídri priamo zapojení do organizovanej trestnej činnosti?

OI: Nemám konkrétne údaje, ale naše spravodajské služby ich majú. Poznajú ich činnosť a nie je žiadnym tajomstvom, že máme kompletne profily všetkých týchto ľudí. To, že ich nemám v dispozícii ja, nič neznamená, keďže pracujem v inej oblasti. Tí, ktorí sa zaoberajú týmito otázkami, majú kompletne údaje k aktivitám osôb v najužšom vedení Kosova počas ich pracovného času, ale aj po ňom.

MJ: My tu presne nevieme, akej trestnej činnosti sa aktuálne venuje Thači a ostatní ľudia na čele vlády v Prištine. Mal som však príležitosť komunikovať s Thačim počas medzinárodných rokovaní v Viedni, ale ešte lepšiu príležitosť som mal vidieť výsledky jeho činnosti počas vojny. V období od 1992/1993 do 1999/2000 som profesne pôsobil v Kosovskej Mitrovici (lekár na ortopedickej klinike nemocnice v Kosovskej Mitrovici, pozn. red.). Do našej nemocnice sa dostával veľký počet nevinných civilistov a príslušníkov polície. Veľa ich bolo zabitých a ťažko ranených, a to pod velením Hašima Thači, známeho pod prezývkou Zmija. Výsledky jeho vojenského pôsobenia som mal príležitosť vidieť počas týchto siedmich - ôsmich rokov a viem, čo je to za človeka. O tom, čomu sa aktuálne venuje, však nemáme poznatky, nakoľko nepoužívame ich tlač, médiá a podobne.

Ako komentujete skutočnosť, že sa podľa medializovaných informácií bývalý minister spravodlivosti SR a súčasný predseda najvyššieho súdu dobre pozná s albánskym mafiánom Bakim Sadikom?

OI: Nemám o tom informácie, ale je to zaujímavé a rád by som sa na to pozrel.

MJ: Fungujú ako jedna dobre organizovaná kriminálna skupina po celej Európe, na Slovensku, v Českej republike a v iných štátoch, fungovali aj v Nemecku, v Holandsku a v Belgicku, odkiaľ ich podľa mojich informácií vytlačili iné kriminálne skupiny. Sú dosť silní vo Veľkej Británii, v Poľsku, v Českej republike, na Slovensku, v Maďarsku. Sú organizovaní na rodinnom klanovom princípe. Kontrolujú pomerne veľa ľudí pôsobiacich aj na úrovni vlád, a tak ma vôbec neprekvapuje, že kontrolujú aj istý počet ministrov. V jednom období sa dokonca v prostredí srbskej vlády otvorene hovorilo o skutočnosti, že albánsky podnikateľ Bedžet Pacoli bol rodinným známym niekdajšieho ruského prezidenta Borisa Jeľcina.

Je známym faktom, že organizovaná kriminalita na severe Kosova je rozvinutá. Aké opatrenia v tejto súvislosti podniká srbská vláda?

OI: Uskutočnili sme isté normatívne rozhodnutia, ktoré sťažujú možnosti pašovania tovarov, ako sú napríklad palivá. Vymieňame si s Eulexom informácie o tom, ako tento tovar prichádza na územie Kosova a Metohije a všetky bezpečnostne relevantné informácie. Poznať miesta, na ktorých sa nachádza pašovaný tovar, je veľmi dôležité, lebo vieme, že takýto tovar, ktorý odchádza z územia Srbska na územie Kosova, nekončí u kosovských Srbov, ale u Albáncov. Je to výhodné pre albánske obyvateľstvo vďaka neodvedeniu dane. V danej veci preto úzko spolupracujeme s Eulexom.

MJ: Tvrdenie, že na severe Kosova je vysoká miera kriminality, je nepravdivé. Podľa všetkých správ misie UNMIK za posledných osem alebo desať rokov, je tu, na severe Kosova, kriminalita na najnižšej úrovni. Toto tvrdenie je výsledkom práce západnej propagandy a albánskej strany. Správy UNMIK-u za roky 2000 – 2008 však ukazujú, že miera kriminality na severe Kosova, kde žije homogénne srbské obyvateľstvo, je najnižšia. S týmto tvrdením sa operuje predovšetkým z politických dôvodov: aby bolo toto územie pod albánskou kontrolou. Sever Kosova je vyhlasovaný za kriminálne centrum, aby sa obhájilo to, že sa vydáva pod albánsku kontrolu. Žiaľ Bohu, o vysokej miere kriminality nehovoria len albánski politici, ale aj istá časť srbských politikov, ktorí však reálne robia za albánsku vec, ako Oliver Ivanović, Rada Trakvović a iní. Každý vie, že práca na vytváraní ďalšieho albánskeho štátu na juhu Kosova je už ukončená, a preto je potrebné dokončiť prácu aj tu, na severe Kosova, pričom jedným z prostriedkov jeho ovládnutia je aj snaha o jeho kompromitáciu údajnou vysokou kriminalitou.